

juris. 3. part. lib. 36. cap. 30. n. 4. nulla inquit probabilitate suscipitur popularitatis amore utilitati studebat venalium rerum, quæ non nunquam fecus, quam convenit ordinata, in opiam gignere solet & famem, quapropter justè dixit lex nostra commoditatis possibilis habendam rationem pro conservatione annonæ publicæ, & dicitur hic, *que sea possibile*, quasi cum maxima consideratione agendum sit, ita ut annona publica non minuat ex vilis pretii constitutione, neque multum augeatur pretium cujuslibet fanecæ in detrimentum vicinorum & præsertim pauperum, sed omnibus consideratis pretium constituatur justum in argumentum, & non in diminutionem annonæ: cautio enim ad magistratus nunc politicos (maximè annonæ) esse debet, ut justis pretiis vendantur, singula ut frumenta, & ad victum potissimum necessaria quotidianum, prout inquit Petrus Greg. ubi sup. num. 10. cum seq. aliquibus de quibus & in hac mentionem fecimus pragmatica, & sic quotidie videmus Dardanariis (vulgo recatores) qui hostes Reipub. sunt Dariali, quod lucrum justum pro revendendo minutatim rebus, quas emerunt, quod justus est ut fiat cum annona publica frumentaria.

4 Ibi, *Que en ello no aya fraude ni cautela alguna.* Fraudibus enim & malitiis obviandum est, & fiet fraus, si fideliter non mensuretur, & detur mensurandi minuta panificis sibi appropriando aliquid erogatores panis, prout ante pragmaticam tassæ panis utrarie fieri asserit, Messia ibidem conclus. 1. n. 48. vel cum quadraginta panificis deberent dari certæ mensuræ, triginta tantum dentur sibi alia retinentes, vel dando unis & non aliis, vel si majori pretio detur unis, quam aliis, illud plus sibi usurpantes, annonam tamen publicam fraudare est, id agere, ut tandem carius vendatur, ad privatam ejus, qui fraudat utilitatem, ut inquit gloss. in l. vis certis. verb. annona. ff. de jud. fraudare etiam annonam, videtur dispensator annonæ, id est, cibariorum, quæ solebant dari militibus, si justam portionem singulis non tribuat, ut in l. 1. C. de erog. milit. annon. lib. 12. Unde inquit Aret. in l. qui Roma. §. cohæredes. ff. de verbor. oblig. quod in hoc multum solers, & prudens debet esse iudex, ut videat si possit perpendere fraudem, quæ quidem fraus & dolus conjecturis & præsumptionibus probatur ex l. dolam. C. de dol. & l. apud Celsum in princ. cum gloss. ff. de dol. mal. except. latè Menoch. de præsumpt. libro 5. præsumptione 3. Ubi allegat Lucam de Pen. & Mascard. latius agentes, & in lib. 1. præsumpt. 58. ipse Menoch. alia describit, quæ conjecturis & præsumptionibus probantur, & sic Aurelianus Imperator gravissimas penas infligebat iis, qui annonam militibus fraudabant, ut scribit Vopisc. in ejus vita, variisque pœnis puniebantur annonam gravantes: fuit enim lex Julia de annona, ut in toto tit. ff. ad l. Jul. de anno. qua puniebatur, qui quid faciebat, quo annona carior venderetur, vel qui impediebat, quominus annonam in civitatem asportaret l. 2. ff. eodem. Ubi viginti aureorum pœna imponitur, item lege monopoli punie-

bantur etiam, qui pactionem inibant, ut species & annona carius venderetur. l. 1. C. de monopol. pœna viginti aureorum, crimine etiam stellationatus puniebantur ementes annonam pluris quam valeat, ut ceteri t eodem pretio ad emendum inciterentur, & sic pretium augeatur l. 3. §. item si quis, secundum intellectum Bart. ff. de crimin. stellationat. extraordinariè itidem puniebantur, qui totam comebant annonam, quam in provinciis reperiebant, ut soli postea pretio, quo vellent eam vendere possent l. annonam. ff. de extraord. crim. Ripa de peste fin. p. numer. 178. imo & in conscientia tenentur relacere damnum commune t ex eorum malitia resultans, secundum Magis. Fra. Lud. Lop. in suo instructo. conf. 1. p. c. 226. col. pen. pag. 561. ubi & inquit Rectores habentes taxare pretium panis cocti, si negligenter in hoc se habeant, teneri restituere damnum ex hoc fecurum; Dardanarii autem erant præcipuè illi, qui annonam onerabant, ut ex d. l. annonam. hæc referens inquit Dec. in 2. tom. de delict. lib. 7. cap. 22. de fraudan. annon. num. 7. cum 4. præcedent. ubi num. 14. cum 4. sequen. plura describit specialia contra eos, qui annonam fraudantes vitæ totius poqli insidiantur, & num. 19. quarit cum crimine hoc legis Julæ de annona, sit publicum, ut dicitur in l. 1. in fin. ff. de pub. judic. & inter publica crimina titulus ille sit positus, quare tam levi puniatur delinquens nempe viginti aureorum, ubi num. 39. in hoc propositum concordat leges, quæ contrariæ videbantur, & num. 120. inquit etiam annonam onerare falsis ponderibus utentes, & num. 21. refert illud pro sublevanda annona rescriptum Severi, & Antonini, ut jus non esset ordini, cujusque civitatis pretium gravi constituere, ne scilicet, ipsi qui illo ordine sunt, nempe nobiliores plebem pro privato commodo in annonam gravare valeant l. final. in principio. & §. 1. ff. ad l. Jul. de anno. l. non debere. ff. ad municip. l. Decuriones. ff. de administr. rerum ad civit. pertin. & sicut hoc justum erat t ita & esset hodie si prohiberetur ne Decuriones civitis possent vendere panem suum nondum collectum, præstaudum tempore æstus pretio constituto à lege Regia, cum ante tempus venditur, quæ ex l. 17. titul. 11. lib. 5. infra: nam ex anticipata emptione Decuriones sibi appropriant omnem pecuniam annonæ, ita ut pauperibus laboratoribus parum aut nihil pecuniarum superstit ipsi pro frumento suo dandarum, quibus pecuniis necessitates præsentis subveniant, vel saltem esset in hac distributione dandus ordo quidam, ut subveniri posset laboratoribus, sicut & Decurionibus.

Ibi, *Que distribuya el pan a las panaderias y personas que mas conviniere, y mas diere por hanega.* Intellige, hæc verba, quæ mas diere por hanega, scilicet, in pane cocto, ut sic panis coctus distribuatur prout in verbis sequentibus jubet distribui, non vero quod pro faneca tritici detur id quod plus reperitur in pecunia: nam triticum, non debet in excessivo pretio dari, sed in taxato per civitatem habita consideratione pretii, quo emptum est, & expensatum, & cum aliquo moderato lucro cum pro pecunia

pecunia dandum est pistoribus ut ipsi suo periculo in pane cocto vendant, & istud fieri solet cum non adest inopia, & penuria, sed ea existente datur pistoribus unaqueque tritici faneca, ut ipsi in pane cocto reddant depositario tot panes pro faneca præstando, & in hoc, qui plures panes dederit præferendus est, & querendus qui plus det, & de hac forma dandi triticum annonæ loquitur istud capitulum in iis verbis: duobus enim modis solet pistoribus dari triticum annonæ. Primò vendendo ipsis pistoribus triticum annonæ pro tali pretio pro faneca moderato per concilium civitatis, ut ipsi pistores suo periculo vendant illud in pane cocto pretio per civitatem in taxato. Secundò modo datur triticum ut vendatur in pane cocto per depositarium annonæ & deputatos ejus, vel alios ad id nominatos publico præconizando, ut qui plus panis cocti dederit pro faneca, ei detur, & asseratur, ad domum publicam & ad vendendum deputatam, ut ibidem pro ipso deposito vendatur: & in hoc secundo modo loquitur lex nostra, & in hoc secundo casu potest non solum dari pistoribus, à consilio designatis, sed etiam aliis quibuscunque personis meliorem conditionem & licitationem panis cocti offerentibus, ut apparet ex verbis his, quæ commentamus, quæ est optima limitatio ad pragmaticam taxæ panis, dispositionem, quod panem coctum nemo vendat, nisi sit pistor deputatus ad hoc, vel persona talis, quæ secundum qualitatem suæ personæ id potest facere.

11 Ibi, *Con el mayor beneficio, y aprovechamiento del poſto que fuere poſſible.* Verè quæ diximus supra eodem in gloss. con el mayor beneficio, & cavendo ne longi temporis brevis hora consumat, ut extra de conf. cap. cum pluribus. notat Lucas de Pen. in l. 1. ad fin. C. de frum. urb. conf. lib. 11.

12 Ibi, *Se distribuya y gasta en pan cozido.* Utilius enim & salubrius est in pane cocto, quam in frumento erogationem facere, ne si detur frumentum pauperibus, dispergant illud, & in alios usus convertant. l. 1. C. de frum. urb. conf. lib. 11. & sic capitulum obligatum ad dandum tot panes, & tot vini amphoras singulo die interessentibus, in divinis non poterit dare frumentum vel pecunias, secundum Joann. de Platea, in ead. l. 1. & Franc. Marc. decis. 540. num. 1. & Ripa de peste. tit. de remed. ad conserv. ubert. num. 147. ubi num. 148. inquit, id male observare Canonicos Avenionenses: nam si panem & vinum dietim acciperent, quæ usui superessent, pauperibus piè erogarent, sed quia frumentum recipiunt, ex pretio quandoque thesaurizant, & ex auro aurum querunt, quod & alii multi, ultra Avenionenses Canonicos faciunt, quod ut ibi inquit Ripa. num. 149. cum duobus sequentibus, non convenit viris ecclesiasticis, & quod aliud facientes faciunt male, & contra aliquid testamentorum debentes dare pauperibus panem coctum & dant in pecunia, notat Franc. Marc. ubi supra n. 4. ex quibus justè lex nostra erogationem fieri jubet in pane cocto, quæ de causa inquit Angel. in l. anno. num. 5. & Fran. Mar. ubi supra. n. 18. quod cauponis,

stabularii, & pistoris possunt emere frumentum & hordeum pro suorum officiorum salamento, & vendere in minuto hordeum, & in pane cocto frumentum, quia eorum officium est necessarium & quod frumentum commune, (vulgo dicitur, *del poſto*) potest ante dicta ratione mutuari, vel (ut melius dicas attente lege nostra) vendi pistoribus, & traditur faciunt panes ad sustentationem Reipub. siquidem hoc etiam tendit ad expeditionem ipsius negotii, in quod reponitur & congregatur frumentum commune, refert Messia in pragmat. tassæ pan. conclusione 1. num. 55.

Ibi, *Se de el que viviere a los dichos caminantes, y vezanos pobres, y que mas necesidad tuvieren.* Ex æqualitate hac parificantem viatores cum vicinis pauperibus in erogatione panis cocti publicæ annonæ colligitur, non posse vendi panem coctum exteris plus quam vicinis, ut ex cap. 1. de emp. & vendit. tenent Doctores per me allegati in l. 25. tit. 13. lib. 8. Recopil. & in mea Cuvia Pisana de Decurio. lib. 2. cap. 18. num. 27. & tradit etiam Rebus. in 2. tom. conf. Fran. tit. de hospis. conclus. 8. num. 14. & faciunt dicta per Tyber. Declan. conf. 55. num. 7. vol. 1. Ubi per statutum id posse fieri contendit, sed statuto sublato non potest id fieri, ut & inquit Castillo in Policia de Corregidores, lib. 3. cap. 4. n. 31. & 32. quicquid velit distinguere Rip. de peste. 4. p. tit. de remed. præserv. contra pest. num. 200. & 201. Sed ante tempore necessitatis, prout nostra lex in hoc capitulo loquitur, prius exteris, quam vicinis erit erogatio facienda, & ex ordine literæ nostri text. vocantis primo viatores, & sic exteris, videtur quod sic, tum ab ordine literæ, quod est validum argumentum in jure, ut per Bal. in l. conventiculum. C. de Episcop. & Cleric. tum etiam quia ex ordine arguitur prærogativa, secundum gloss. in c. ita quorundam, verbo, predicatorum de electione in 6. ut utrumque traditur per Everardum in cennaria locorum, loco 1. ab ordine literæ: & sic exteri, qui in principio, & prius sunt nominati, videntur præferendi vicinis in casu nostri text. sed quia hoc iniquum videbatur, quia ex legum dispositione vicini exteris præferuntur, eo quod charitas bene ordinata à seipsis incipit, frumentariaque ammonæ regulariter expensis vicinorum construantur, vel saltem populus ipse est qui constructioni earum adfuitur, & locum præbet & ordinem assignat, & nummos ac frumentum, ut provideatur annona præbet, ideo nimirum si vicini præferantur, & sic videmus quod Theodoricus Gothorum Rex, ut reperitur apud Cassiod. lib. 4. var. 34. Epist. Fausto præposito scribens, jubet, ut prius incolis secunditas frumentorum propria serviat, & rursum Comiti Silacatiorum, scribit in lib. 2. var. Epist. 12. ipse Cassiodor. speciem lardi nullatenus jubemus ad peregrina transmitti, sed in usus nostros propitia divinitate serventur, ne quod in nostris partibus conficitur nostra negligentia deesse videatur. Item quia si testator justit bona sua distribui inter pauperes, nec dixit cujus loci debent distribui inter pauperes illius loci, ubi domicilium testator habebat, ex l. si quis ad G g iij de-

declinandam. C. de Episc. & Cleri. l. 20. tit. 3. par. 6. & ibi. De aquel. Ingar. alia jura allegat. ergo ne quod iniquum ex hoc resulter intelligendum est ordinem literæ nostri text. non esse appositum restrictivè, & substantialiter, sed demonstrationis causa, neque aliud hic voluisse legillatorem intelligendum est, quo casu non curamus de ordine, ex text. in cap. autoritate Martini. de concessio. prob. in 6. quem & alios allegat Everardus, ubi supr. vers. secundum quod volo ubi in fin. capituli, idem esse dicit, quoties apponitur ordo gratia exempli, neque est censendum legillatorem voluisse hic exteros vicinis præferre in erogatione annonæ publicæ. Estque publica annona per actuarios illis eroganda, quibus erogari debere mandantur Decuriones seu annonæ præfecti. l. bis scholaribus. C. de erog. milit. annon. lib. 12. in qua quidem erogatione tempore inopia & inedia ac carestia erogatores inquirent debent, quot & quales sint pauperes in civitate, & si facultates suppetant, pium est omnibus subvenire: est enim omnis donationis immensitas in pauperes mensura, ut in authentica de non alienand. §. finimus. quorum pauperum nomina, & singulorum habitatio- nes in uno libro debent scribi, & cuilibet assignandi sunt unus, vel duo panes singulo die secundum vires reddituum ipsius civitatis, argumento l. fina. C. de frument. Alexand. qui panes debent per hominem ad id electum deferri ad habitationes ipsorum pauperum ne pro elemosyna pauperes maximè contagiosi discurrant urbem, & discurrendo alios inficiant. Sed si reddituum tenuitas obster, quominus omnibus subveniri possit, solum describantur pauperes originarii ejus- ctiis forensibus. l. fina. C. de annon. civil. lib. undecimo. secundum intellectum Bartol. communiter approbatum. Ex quibus ut dictum remanet executor testamenti prius pauperibus loci domicilii testatoris tenetur subvenire, quam alienigenis, & dicere solebat Cicero, Potiores nobis sint cives quam peregrini: ex quibus multa apposui originarii & vicinis permilla, quæ forensibus sunt prohibita in l. 14. tit. 3. lib. 1. supra ad fin. legis, & sic valet statutum quo prius cives quam exteri vocantur ad honores & officia. l. ut gradatim. §. & sic lege. ff. de mun. & hono. prout Veneti observant, quod si Respublica omnibus originariis nequeat succurrere, tunc infirmis & invalidis pauperibus prius est subveniendum, ex dict. l. si quis ad declinandam. & ex authentica de Ecclesiast. tit. §. si quis autem unum sanctorum, & data paritate, pauperibus magis dignis, secundum Joann. Andr. in capitulo primo. de testament. in novel. argumentum. l. eum quidam. de legat. 1. Frederic. consil. 282. factum tale est, & magis digni sunt, qui majoribus abundant virtutibus. l. 1. C. de annon. civil. & pauperibus monialibus magis, quam viris etiam religiosis, propter majus periculum. capit. 1. de statut. regul. in 6. & sic inquit text. in dict. l. 20. tit. 3. par. 6. quod pauperibus in carcere, aut hospitali existentibus subveniendum, & danda est elemosyna pauperibus relicta, quia nequeant foras exire ad eam procurandam: & potius pauperibus nobi-

libus, quam rusticis, & potius senioribus, quam juvenibus, capit. consideranda. 86. dist. 1. de erogatione facta inter cives, & inter eos prius inter pauperes, & eorum infirmis, & invalidis prius, & nobilibus antefendis, & eorum seniores juvenibus & moniales viris etiam religiosis, & carceratis prælabatur annona si de suo non habebant, ex l. judices. C. de Episcop. aud. notat Alciat. Parerg. libro 1. cap. 17. Tum iis impletis exetis ibidem existentibus providendum est, ita latè colliges ex Ripa. in dict. tract. de peste. in tit. de rem. med. ad conserv. uberrat. a numer. 151. usque ad 174. ubi multa infert, & eo citato per Messiam, in pragmat. taxa pan. conclusio. 1. num. 42. cum seqq. pluribus, & late quomodo & quibus sit largienda elemosyna, vete per Lucam de Pef. in l. 2. C. de annon. civil. lib. 11. verbo. civibus. Et in summa Ripa ubi supra n. 175. inquit modum erogationis esse optimum, si ad tria erogator animadvertat, videlicet, ad honestum, necessarium, & debitum: nam assignare determinatam prælationis regulam in singulis impossibile videtur, quia singulares conditiones, quæ considerandæ sunt, dinumerari facile non possunt: erogatores etiam doceat ratio, & prudentiæ consilium.

Ibi, *Y que mas necesidad tuvieren.* Nam inter 16 pauperes pauperiores præferes, & horum magis dignos: nam quoties causa pietatis aliquid pauperibus relinquit, pauperiores eligendi sunt. saltem in foro conscientie, secundum Dec. consil. 72. num. 3. de quo alibi in consiliis meis latius videbis Deo volente.

Ibi, *Y de los daños que por ello vinieren.* 17 Nam si ubi susceptoris negligentia quidquam ex publica annona aperuerit, susceptor tenetur reficere instar tutoris, ut in l. 2. C. de condit. impub. horreo. vete. refert Messia, in pragmat. taxa pan. conclusio. 1. numero 72. Ripa de peste. tit. de rem. med. ad conservand. uberr. fol. 18. num. 11. cum 4. sequentibus, ubi ampliatur etiam si dimiserit factorem, & sic etiam tenetur de incendio horrei, secundum Menoch. de arbitrar. casu 390. num. 6. ergo ad fortiori tenetur, si fraude ejus vel dolo aliquid perpetretur, ob quod annona detrimentum ad damnum patiatur.

In Capit. 7. ibi, *Y fuere menester.* Aliter 18 enim non debent nova frumenta emi, nisi consumantur antiqua l. 1. C. de condit. impub. hor. libro. 10.

Ibi, *Renovallo.* Oportet enim præfectos annonæ diligentes esse, & admonere conciliari pro vendendo, aut renovando annonæ frumento, si præ vestitate, vel alia ratione adsit, vel imminet deterioratio, vel speretur in proximo ubertas, nec enim tunc concilium aut quisvis alius mutans ad renovandum frumentum, ut novum recipiat, usuram committit, secundum Joann. de Lignia, in cap. in civitate de usur. quicquid Hostiensis, & Gofred. in summis distinguunt, qui tamen possent procedere quando quis mutaret frumentum putrefactum, & nihil valens ut melius recipiat, ut inquit eos referens Messia in dict. pragmat. pan. conclusio. prima num.

num. 73. Ubi & inquit sic intelligendos Abb. num. 20. & Anan. num. 36. in cap. fin. de usur. dicentes non licere recipere frumentum, quod valet carius, quam valebat tempore mutui, quando quis mutavit frumentum vetus, ut reciperet novum, ut intelligatur quando esset putrefactum aut corruptum, nam tunc esset usura ut per Jacob. de Graf. in decisio. consilii. libro secundo. cap. 105. num. 11. pagin. 387. & declarat late Frat. Lud. Lop. in suo instructio. consil. 1. par. cap. 225. per tot. pag. 566. cum sequentibus. Secus si non esset corruptum, & bona intentione quis mutasset, nam quæ ratione si vilius valeret, teneretur mutans recipere, eadem potest licitè recipere si carius valet, ex qua ratione infert idem Messia ubi supra, quod si tempore mutui, frumentum est carissimum, & quis hoc pacto mutuat, quod certo tempore reddatur sibi tantum frumentum, quantum potuisset habere pro illa pecunia, quam nunc tempore mutui valet frumentum mutuat non est usura, licet sit plus frumentum in quantitate quod restituit, quam quod fuit mutatum, & est etiam ratio quia iste intelligitur vendere alteri frumentum nunc & mutare pecuniam gratis, quam sibi vult reddi in frumento tempore solutionis, & ad hoc ibi allegat Joan. de Fantu. & Anton. & Anan. num. 37. in dict. cap. fina. de usur. & Ancharta in capitulo primo. eodem tit. in 6. quod ego sine dubio procedere non credo, tum quia mutatur frumentum tempore quo carissimum valet, reddendum tempore quo certum est minus valere, quo casu usura committitur, ut per Ant. Nat. in consilio 670. per totum. libro quarto. Secus si se exponit equali alæ perendi & lucrandi, nam tunc non esset usura, sed licitus contractus, secundum Frat. Ludovic. Lopez, in loco infra proximè allegando in col. fina. de quibus remissivè diximus in l. 1. tit. 25. num. 8. lib. 5. supra. Tum etiam quia fortassis exceditur taxa panis, quod non licet, & sic non caret scrupulo si reddendum est tempore, quo à communiter accidentibus carius valet, & sic circa hæc cum maxima prudentia procedendum est. Sed an poterunt populi statuere licitè & in conscientia & sine restitutionis obligatione, ut triticum, vinumque populi prius vendatur & expendatur, antequam vendatur triticum, aut vinum forensium, vel aliunde allatum, & interim cariori pretio exponunt, quam valeat si aliunde traheretur, vide Magist. Lop. in suo instructio. consil. 1. par. c. 224. col. pen. pag. 556.

Ibi, *Que los ayunamientos lo manden prestar.* 21 Et nemo excusabitur ab hac receptione, vel emptio, ex l. un. C. ut nemo. lic. ab emp. spe. se excus. lib. 10. Imo si quis se excusaret tempore caritatis, nihil ciperi dandum ex l. 7. C. de erog. milit. anno. lib. 11. ita ut si civitas habet annonam non distribuendam inter pauperes, sed quam conservat, ut obviaret futuræ inedia, & contingat tanta ubertas, quod expediat forte propter vestitatem eam vendere, nec sit qui emere velit, poterit Resp. ordinare, quod quilibet civis teneatur emere certum quid de dicta annona plus & minus, secundum ratam patrimonii, ex l. uni. quod

dicit Bartol. se practicasse in civitate Perusii pro sale Reipub. vendendo, refert Ripa de peste tit. de rem. ad conserv. uberr. num. 176. ubi inquit hoc intelligendum, ubi necessitas vendendi urget, Secus si causa lucri & mercimonii civitas velit gravare cives: quia non posset. nec emere. C. de jur. delib. & ibi Rip. numer. 177. ex hoc invehit contra Principes, qui causa lucri mercantur sal & subditos compellunt illud emere pro numero capium, non enim id jure agunt: quia angariant eos emere plaris quam valeat, quod est peccatum mortale, ob quod Papa & Metropolitanus possent interponere partes suas, & prohibere, nè de cætero majori pretio vendatur, quam sit justus valor c. 1. de emp. & vend. & ibi alia Rip. in propositum asserit per ipsum videnda & per Principes, & consultores eorum consideranda, hæcque (ut ad propositum redeamus) procedunt, ut etiam compellantur cives emere partem etiam vetustarum, ne sicut, vel Respublicam patiantur, ex d. l. 1. C. de cond. in pub. hor. notat Dec. in 2. tom. de delict. lib. 7. capit. 22. de fraudant. annonam num. 25. ubi inquit Principes abuti dicta lege.

Ibi, *De quo lo volveran.* Sed an in frumento, vel in pecunia ad taxam erit restituendum si annus sit sterilis, te committit novissime Castillo in Politica correctio. lib. 3. c. 3. num. 72. cum seqq. & Jaf. num. 4. Ripa. 10. & 11. in l. 2. §. mutuum. ff. si cert. per. & l. 8. & ibi gl. 1. tit. 1. p. 5. & l. 5. tit. 2. p. 5. Suarez in l. post rem. 3. ampliatur. pag. 285. & in §. ante. incipien. quaratur. pag. 362. ubi an crescat æstim. ob Moram.

Ibi, *Si no lo hizierè, sea a su culpa, y se le haga cargo dello.* Intellige, scilicet, depositarii, cum quo in proximis præcedentibus verbis loquitur: quod tamen intelligi procedere si ipsi depositario per prædecessorem suum, vel per concilium civitatis sunt tradita instrumenta debitorum à quibus habet debita illa recuperate: secus verò alias, & ideo soleo ego consulere depositariis iis, ut requirant concilium, ut præbeat sibi instrumenta quibusdam debita illa recuperentur: aliter enim, quod non, si culpa ejus, sed ipsorum de concilio: imò & iudem requiro, ut rationes exquirant à præcedente depositario, ut & ab ipso, & ab aliis debitoribus ex rationibus capris resultantibus possit residuum & debita recuperari, sub dicta protestatione, sic enim remanebit depositarius requirens liber à pena nostri text. aliter vero non.

Caput octavum.

1. Præfectus annonæ, decuriones, seu susceptores qui aliquid de publica annona convertunt in proprios usus, aut subtrahunt, aut male distribunt, aut ex pecunia publica, vel ex frumento horrei quicquam mercati fuerint, qua pena plebantur.
2. Pecunia publica negociantes, an debeant lucrum illud ab eis auferri.

Ibi, Incurren en pena de pricion de sus officios, y lo buelvan con el quatorvanto. Sufceptores enim, & annonæ præfecti, qui aliquid de publica annona convertunt in proprios usus, aut subtrahunt, aut male distribuunt, aut ex pecunia publica, vel ex frumento publico, quicquam mercati faciunt, bonorum publicationis pena pleantur l. fin. C. de cond. impub. hor. libr. 10. licet aliis pro furto sic imposita pena arbitraria, ex l. fin. ff. de furt. Nam cum uti non debeat re ad alium usum, quam destinatum ex l. Parbippum. & ibi Plat. C. de Curis. pub. libr. 12. notat Pala. Rub. in repetitio. c. per vestras. notab. 6. §. 3. in fin. Nimirum si dicta pena puniantur susceprores ii, & præfecti annonæ usum non servantes: quæ omnia notanda inquit Ripa de peste. tit. de remedi. ad consensu. ult. fol. 18. numero 18. contra officiales, qui de pecunia communitatis, & de frumento faciunt mercancias: nam contra tales durissimè agunt jura, & acriter sunt castigandi l. 2. C. de his qua ex pub. collar. illa non usurp. libr. 10. Et ultra criminales pœnas, etiam Reipub. tenentur in quadruplum l. 1. & 2. ubi Bartol. C. de iis qui ex pub. ratio. pecu. mut. accip. libr. 10. facit tex. in l. 2. §. quod de frumentaria. ff. de administ. rer. ad civit. perri. & l. si. C. de can. frum. urb. Rom. libr. 11. & ex lege nostra privationis officii, & quadrupli pena imponitur. † Sed dubitat Ripa ubi supra. num. 17. an si tales pecunia & frumento publico negotiantes lucrati fuerint, debeat lucrum illud ab eis auferri, & communitati, vel annonæ publicæ, cujus sunt pecunie, vel frumenta applicari, & inquit Bartol. in l. prima. C. de aur. pub. persecut. libr. decimo, per illum text. applicandum esse tale lucrum Reipublicæ, cujus erat pecunia, vel annonæ, cuius erat frumentum: unde quoniam tale lucrum tenet, contra conscientiam facit, & licet idem Bartol. in l. Titium, aut Mevium. §. altero. vers. quo dixit. ff. de administ. tutor. aliud velit, tamen in pecunia frumentaria & publica annona primam Bartol. opinionem inquit Ripa dist. numer. 17. esse tenendam. Tum, quia sic prohibitum reperimus: tum etiam, quia ad alium usum, quam destinatum converti non debet, de quibus & agitur per Messiam in pragm. panis. conclusione 1. numer. 67. & diximus latè in l. 22. n. 12. titul. sexto. libr. 3. supra.

Caput nonum.

1. Necessitatis causa, an possint decuriones, vel præfectus annonæ, hoc est (hodie judex ordinarius) aliqua de frumento horrei pecunie publicæ accipere. Et quando specialiter mandatum consilii requiratur. num. 2. & 3.

Ibi, Pura ninguna necesidad. Processit à l. 2. §. de frumentaria. ff. de administ. rerum ad civit. perri. not. Parlad. libr. 2. rerum quotidian. cap. fin. par. 5. §. 3. n. 39. pag. 229. in novis.

2. In eo cap. 9. ubi. Que no se pueda tomar dinero

ninguno del poisto para ninguna necesidad que se ofrezca. Prout & probatur ex l. 1. & ex l. fin. C. de frum. urb. consil. lib. 11. non enim debet in alios usus converti, ut dictum est in præcedenti glos. & ex dictis iuribus probatur.

Ibi, Salvo si tuviere especial comicion para ello. Sed à quo habenda est hæc commissio, & dicendum est quod à Rege: quia ejus est solvere legem, cujus est condere: & sic videmus quod ad mutuandum frumentum rusticis laboratoribus ad seminandum, Regia provilio petitur quotidie & datur à Rege & ejus consilio, & aliter non eis mutuatur etiam ad hoc.

Caput decimum.

1. Mutare triticum, hordeum, vel farinam, quando fieri potest per decuriones, & judicem, cum limitatione & num. 2.

3. De eadem re, & de pena contra mutantes.

4. Dicitur, so color, quomodo in jure intelligatur.

5. Notis tempore non potest metiri frumentaria annona, & qua de causa. Et quando dicatur nox, numer. 6. & ejus partes num. 7.

Ibi, Que no se pueda prestar dinero, trigo, 1 ni cevada del poisto. Non enim (ut dictum remanet) debet ad alium usum converti, quam ad deputatum, prout in pecunia sicuti disponit text. in l. 1. & ibi glos. sumptus. & in l. 2. C. de his qui ex pub. ratio. libr. 10. & in l. 1. 2. & 3. C. de iis qui ex pub. col. illata sunt. libr. 10. & facit illud quod inquit Fran. Mar. decisio. Delphin. 40. numero 3. quod ubi concluditur est dari præbendam canonis in specie, non debet dari in alium modum.

Ibi, Enea de lo que dizeo es. Scilicet in cap. 7. supra eod. cum panis est renovandus ob superabundantiam, vel ob vetustatem panis, & detrimentum ejus, nè deterioretur in totum, & sit nullius effectus: nam in unoquoque horum casuum mutare possit, licet enim dictum capitulum 7. solum ob abundantiam disponat, nè deterioretur panis, à fortiori idem erit, si ceipit deteriorari & corrodì, cum sit tunc eadem & fortiori ratio.

Ibi, Con el quarto tanto. Ut & in fiscalis pecunie mutatione disponit text. in l. prima. C. de iis qui ex pub. ratio. libro decimo.

Ibi, So color de dezir, que presto de su hacienda, o de otra alguna. Ponderanda sunt dictiones illæ, So color, quæ licet unica dicitio videantur sunt tamen due: nam illa, So, lapinè sub, verificatur: & illa, color, est nomen latinum color coloris: & dicitio illa sub, importat conditionem, nam idem est quod, cum, ut probatur in cap. penult. extra de sent. excom. ibi, sub hac forma, & cap. ex transmissa de for. comp. ibi, sub debito fidelitatis, & ideo conditionem inducit, l. si cum hæres. ubi Bartol. & alii. ff. quando dies legat. ced. l. causam. §. si. ff. de manus. tradit Bartol.

in l. 1. col. 4. vers. quæro. quid de conjunctio. ne. ff. de conditio. & demonst. & in l. Julianus. in 1. opp. eod. titul. & not. in l. 1. qui promissor. ubi Ias. numero 1. ff. de condit. indeb. & de Paris. consil. 15. numero 18. volumine 2. & consil. 38. numero 76. vol. 3. Allegat Tyber. Dec. respon. 1. numero 28. volum. 3. & nomen illud color, capitur aliquando pro velamento, fuce, sive prætextu, quo veritas obscuratur, aut culpa excusatur, ut ex Juven. Satira 6. probat Calepinus in suo dictionario. verb. color. ex quibus cum dicitio illa sub, pro, cum accipiat, & conditionem importet, & nomen illud color, figmentum, fucum, sive prætextum, manifestè colligitur, legem nostram velle, tunc mutuante triticum, dum esset annonæ depositarius, vel deputator, aut præfectus, tenet legis nostræ pena, quoties probatur per denuntiatorem frumentum illud mutuatum esse dictæ annonæ, licet denuntiatu allegaverit & dixerit esse suum, vel alterius tertie personæ, cum in effectu non esset, sed annonæ, verumtamen ad se excusandum id allegavit, ut sub hoc quæstio colore, prætextu, aut figmento se excusare posset, non vero, quia sic esset, qua de causa si denuntiator figmentum & colorem quæsitum non probaverit, probando quod ipse, vel tertia illa persona possent, sed quod ex annona erat, erit denuntiatu excusandum à denuntiatione, quia actore non probante, reus si & nihil præstiterit, est absolvendus l. actor. C. de probationibus. & in occultis, prout est figmentum, semper accipimus interpretationem in optimam partem, nisi contrarium probetur. c. si omnia. 6. question. 1. c. ex tuarum. de privil. notat. Menoch. de præsumptio. lib. 5. præsumptione 37. num. fin. Conditioque illa figmenti & coloris quæsitæ, probanda est per denuntiatorem, quod si denuntiatu probaverit, se tunc habuisse frumentum, quod mutare posset, erit facilius absolvendus à denuntiatione, & sic in facti contingentia, si bene recordor, pronuntiavi, vel vidi pronuntiarum, & jure optimo, quæ notanda sunt, & sunt ex meis considerationibus ad hanc legem factis.

5. Ibi, Que de noche no se pueda medir pan ninguno del dicho deposito. Ne deur causa & occasio furtis, damnis inferendis, in frumento annonæ, nocturno enim tempore multa mala perpetrantur, aegensque male odit lucem, & cum lex occurrere iis debeat nè fiant, merito noctis tempore prohibuit frumentariam annonam metiri, vel aperiri: & dicitur nox, quando sol non est super terram. l. hæc verba. ff. de verb. sig. ut & inquit Bertach. in reperio. ver. nox. & dicitur à nocendo, quia hoc tempus nocentibus aptum est, ut inquit Rebuf. in l. 11. ff. de verb. sig. pag. 28. ad si. ubi inquit quod nox est umbra terræ in solis oppositum diametraliter extenta, ex quo inquit Bar. in l. 1. §. hoc autem. senatus consultum. ff. ad Sillaniam. quod mane ante solis ortum dicitur nox, & sero post perfectum solis occasum, & ideo inquit idem Bar. in l. aut tempus.

ff. de pen. quod quando testes deponunt aliquid esse factum de sero, vel de mane, debent adungere ante ortum solis, vel post, seu ante occasum, vel post, ut sic appareat an de nocte, vel de die sit factum: & hæc de nocte vera procedunt, de qua lex nostra est intelligenda, non vero de facta, ut quando sol adhuc est super terram: sed tamen pulsata est campana, quæ ex statuto noctem interpretatur, ut quando statutum dicitur, quod nox intelligatur à primo sono campanæ de sero, usque ad aliam campanam de mane: quia post primam sonum campanæ de sero, dicitur nox, tametsi sol nedum occiderit: ita Bar. in dist. §. hoc senatusconsultum: noctis autem veræ supra declarata, septem sunt partes, scilicet vesperum, crepusculum, conticinium, intempesivum, gallicinium, matutinum, & diluculum. Vesperum à stella Occidentali vocatur, quæ solem occidentum sequitur, & tenebras sequentes præcedit. Crepusculum est dubia lux: nam creperom dubium, quod est inter lucem & tenebras, significat: quia scilicet, dubium est, an sit ultima pars diei, vel prima pars noctis. Conticinium est, quando cuncti silent: conticere enim flere est, juxta illud Virgilii:

Conticere omnes intemque ora tenebant.

Intempesivum est medium & inactuofum noctis tempus, quando nihil agitur, & omnia sopore quæta sunt: nam tempus per se non intelligitur, nisi per actus humanos: medium autem noctis actu caret: ergo intempesivum dicitur quasi sine tempore, id est sine actu per quem dignoscitur tempus. Gallicinium propter gallos lucis prænuntios dictum est. Matutinum autem est inter abscessum tenebrarum, & auroræ adventum, & dicitur matutinum, quia hoc tempore mane fit. Diluculum dicitur quasi parva lux jam incipiens & præcedens auroram, quæ solem præcedit. Est autem aurora diei clarescentis exordium, & primus splendor aëris. Ita de istis septem partibus noctis loquitur Archid. in c. super-veniens. 1. quæst. 1. & eo relato Montolonius in suo promptuario juris, vers. nox. in glos. 1. quæ hic inserui, ut præ manibus habeantur, & sciatur, quando dicitur nox ad incurrendam nostri tex. penam, quæ lex cum sit pœnalis de vera & propria nocte, non vero de facta est intelligenda.

Caput Decimumsecundum.

1. Tempus ad erogandum frumentum assignatur.

Ibi, dentro de treinta Dias. Idem tempus dabatur erogatoribus frumenti annonæ publicæ, ut erogati frumenti rationem redderent, & finem facerent per scripturas, & instrumentum publicum, ex text. in l. actuarii. C. de erogat. milit. anno. lib. 11. quem ad hoc allegat. Rip. de pest. tit. de remedi. ad consensu. nber. num. 180. & 181.

Ibi, Y despues del tiempo que se les huviere dando para empleallo. Raro vel nunquam terminus

pro hoc solet assignari, sed simpliciter, & sine termini assignatione dantur nummi pro emendo frumento in tali, & tali parte, & quia necesse est quod tempus erit ad hoc necessarium, non solet assignari & praesigi, verumtamen postquam venerit, tenebitur statim implere dispositionem nostri text. si nullum emit frumentum, sed si emit, reddet rationem frumenti empti, ubi & quo pretio illud emit, & frumentum emptum introducetur in annonam domum, prout solet fieri quotidie.

Caput Decimumtertium.

- 1 Susceptoris & thesaurarii officium annale debet esse, & rationem reddere teneatur. Et plura de ratione reddenda traduntur numero 2.
- 2 Ecclesia an habeat tacitam hypothecam in bonis suorum debitorum.
- 3 Decuriones an possint, ut assistant in rationibus aliquod salarium accipere.
- 4 Pluries potest revideri ratio susceptoris lucri, ex ad partis petitionem, sive sine officio iudicis, quod est in hac lege.

Ibi. cada año se tome cuenta del dicho depositario. Officium enim susceptoris & thesaurarii, debet esse annale, & non ultra, nisi consuetudo civitatis, aut autoritas ordinis decurionum illum per biennium in officio permanere compellat. l. neminem. C. de susceptoribus & area. lib. 10. in casu tamen, in quo ob aliquam justam causam per biennium illud depositarium remanere compellat concilium civitatis, cum reformando, omnes debent consentire, aliis uno reluctante non valebit confirmatio, ut est text. unicuique in iur. in auct. de defen. civi. §. si. quem singularizant per me allegati in l. 4. tit. 5. lib. 3. supra. Itemque debet finito officio, anrequam reformatione dicta facta depositarius utatur, reddere rationem anni praeteriti, nullus quippe qui ex aliqua administratione pretendatur debitor Reipublicae potest ad honores in eadem civitate promoveri. l. rescripto. §. debitorum. ff. de mun. & hon. Sed an elapso biennio reformationis & electionis poterit ordo decurionum, & iterum susceptorum in officio reformare, glof. in dist. l. neminem inquit quod non, & sequuntur DD. ibi. Ne videatur susceptor usurpare dominium dicti officii, & bene probatur in d. §. fin. in ver. modis omnibus, & ibi glof. ita expresse concludit, non enim debet civitas ullo modo eligere officiales perpetuos, nisi velit Remp. occupatam & oppressam teneri. l. 1. & per totum. C. de mun. & hono. non continuand. declarant rationes Abb. & Fel. in cap. si. de iudi. & quia omnis actus pro prima vice intelligitur. Est text. & materia in l. boves. §. hoc sermone. ff. de verbor. signifi. & sic reformatio & relectio pro prima intelligitur vice, finitoque officio depositarii & susceptoris annonae, est ab eo exquirenda ratio administrationis, ut si fuerint inventi in furto, facilius queant recentem reintegrare iacturam, ex dict. l. neminem &

facit text. in l. 1. C. ut omnes iudices, tam civi. quam crim. in ratione reddenda teneantur edocere, quibus titulus suscepta dispensaverint, & quibus nominatim tradiderint, causam traditionis & diem demonstrando. l. 2. C. de naviol. & ibi Bart. dixit notabile ibi esse text. docentem modum conficiendarum rationum, teneanturque susceptoris & depositarii, statim solvere reliqua, & ad id praesice cogi possunt: quia pecunia frumentaria moram solutionis non accipit. l. 2. §. frumentaria. ff. de administ. rer. ad civi. pertin. aded ut non habeant dilationem quatuor mensium, qua iudicatis a iure conceditur, neque itidem possunt compensationis exceptionem opponere. l. 3. & l. si ex venditione. C. de Compen. & l. 26. tit. 14. part. 5. & ea est ratio, quia pecunia frumentaria non debet in alios usus converti, ut semper civitas ubertatem servare valeat, ut inquit expresse Alber. in d. l. 3. per illum text. in ver. neque ejus, qui status sumptibus servit. ad idem est bonus text. in l. 2. ad frumenti. ff. de administ. rer. ad civi. pertin. & text. in l. auferetur. §. ut debitorum. ff. de iur. ff. & haec sunt singularia in iure pro conservacione ubertatis annonae publicae. Sicut & illud quod contra debitores, debitorum exactio fieri potest favore dictae ubertatis conservanda. ex d. §. frumentaria. secundum unum intellectum, & facit text. in l. in fraudem. §. multa. ff. de iur. ff. & debitor ex hac causa ad usuras semilles olim tenebatur. d. l. 2. §. si indemnitas. ff. de administ. rer. ad civi. pertin. & si frumentariam pecuniam susceptor in usus proprios convertit & Bertach. in reperto. verb. civitas. in prin. ubi quid in Ecclesia Romana, sed in administratore Ecclesiae secus est, nam & in bonis ejus inducitur tacita hypotheca pro mala administratione, secundum quod asserunt Canonista, ex gl. in e. ex litteris. extra. de pigno. & in c. similiter. 16. q. 1. teste Jas. in d. §. item Serviana. n. 76. ubi n. 73. differit quid in filco, & quid in camera Episcopali.

4 Ibi. Hallandose presente el Regidor, disputado pasado, y el presente. Sed an rectoribus pro revidendis rationibus iis existentibus, debebitur aliquod salarium? Dicendum est, quod non, nisi aliud sit consuetum, & tunc illud quod consuetum est solvi pro salario, vel pro expensis solvetur, secundum Guid. Papae decif. Delphi. 68. n. 1. & 2. faciunt dicta supra, scilicet, quod non datur Rectoribus salarium nisi foras mittantur.

5 Ibi. Puedan reverer sempre estas cuentas. Limitatio singularis ad text. in l. cum privatorum. ff. famul. ercis. ubi habetur divisionem, ac computationem factam cum haerede, etiam putativo, retractari non posse si iudicis autoritate facta sit & comprobata, secus si sine ea fieret, ut probatur in l. 1. C. famul. ercis. secundum intellectum glof. ultimum magis communiter approbatum, ut inquit Menes. in l. si post divisionem. num. 4. C. de iur. & fact. igno. & tradit novissime Ayora de partitio. 3. p. quast. 6. 7. & 10. & sic etiam debet declarari l. 8. tit. 4. lib. 3. fori. vel quoties competit beneficium restitutionis: tunc enim eo mediante retractari potest divisio, & comparatio rationum. Azavedo in Recopilacionem. Tom. IV.

convenitur susceptor, mox ejus fidejussor, & demum in subsidium nominatores si principalis & ejus fidejussor non sint solvendo, ex l. prima. & per totum. C. de peri. nomi. & ibi DD. & cum in subsidium teneantur, debet prius fieri executio in bonis debitoris & fidejussorum, ex dictis per Ant. Gom. tom. 2. var. c. 13. num. 3. quorum debitorum annonae publicae bona capi possunt & distrahi, secundum formam traditam in l. 1. & 2. C. de capien. & distrah. pig. lib. 10. secundum glof. in d. §. item rescriptum. Et si civitas dubitaverit officiales esse de praedicta suspectos, poterit eis officium interdiceret, & alios subrogare. l. 2. C. de fru. Alex. & efficitur ineligibilis susceptor, qui fraudem in officio convictus fuerit commississe l. 2. C. de pala. sacra largi. l. si cui. §. si ff. de actus. & idem in notariis & similibus, secundum Joan. de Plat. l. si aliquid per illum text. C. de susceptoribus. ac si susceptoribus & thesaurarii laudabiliter officio functi sunt, a muneribus personalibus, immunitatem consequuntur. d. l. Imperatores. §. item rescriptum. Sitonus, alias, Sitomocas, idest curam annonae habentes, ut annotavit Alciar. lib. annotationum. c. 2. Sed an Ecclesia habeat tacitam hypothecam in bonis suorum debitorum, & dicendum est, quod non, sicut in civitate dictum est, ut tenet Bald. in l. fin. C. de sacerdot. Eccles. & in rubr. C. de iur. ff. Alexand. 2. si filio familias. §. fin. numero. 5. ff. solut. matrimo. & DD. in l. 2. C. qui potio. in pig. hab. Jas. in §. item Serviana. num. 71. inf. de actio. & Bertach. in reperto. verb. civitas. in prin. ubi quid in Ecclesia Romana, sed in administratore Ecclesiae secus est, nam & in bonis ejus inducitur tacita hypotheca pro mala administratione, secundum quod asserunt Canonista, ex gl. in e. ex litteris. extra. de pigno. & in c. similiter. 16. q. 1. teste Jas. in d. §. item Serviana. n. 76. ubi n. 73. differit quid in filco, & quid in camera Episcopali.

4 Ibi. Hallandose presente el Regidor, disputado pasado, y el presente. Sed an rectoribus pro revidendis rationibus iis existentibus, debebitur aliquod salarium? Dicendum est, quod non, nisi aliud sit consuetum, & tunc illud quod consuetum est solvi pro salario, vel pro expensis solvetur, secundum Guid. Papae decif. Delphi. 68. n. 1. & 2. faciunt dicta supra, scilicet, quod non datur Rectoribus salarium nisi foras mittantur.

5 Ibi. Puedan reverer sempre estas cuentas. Limitatio singularis ad text. in l. cum privatorum. ff. famul. ercis. ubi habetur divisionem, ac computationem factam cum haerede, etiam putativo, retractari non posse si iudicis autoritate facta sit & comprobata, secus si sine ea fieret, ut probatur in l. 1. C. famul. ercis. secundum intellectum glof. ultimum magis communiter approbatum, ut inquit Menes. in l. si post divisionem. num. 4. C. de iur. & fact. igno. & tradit novissime Ayora de partitio. 3. p. quast. 6. 7. & 10. & sic etiam debet declarari l. 8. tit. 4. lib. 3. fori. vel quoties competit beneficium restitutionis: tunc enim eo mediante retractari potest divisio, & comparatio ratio-

num facta, etiam cum iudicis autoritate, secundum Menes. ubi supra. num. 4. & ex d. l. fori. probatur. Haec tamen, quoad rationes annonae frumentariae locum non habent, ex text. nostro, in eis enim etiam addit iudicis autoritas in redditione rationum possunt semper revideri, sive ad partis petitionem, sive ex officio iudicis. De quo an rationes femel reddita iterum reddenda sint allegato calculi errore, verb. consilium 4. Achil. de Pedroche. num. 1. cum sequentibus. & Bart. Socin. cons. 149. lib. 2. Et notandum est, quod cum lex nostra loquatur per dictionem semper perperitatem denotat, non consumitur in prima, neque in secunda revisione: itidem & quia est legis dispositio, quae semper duratura est, & in ea non consumitur in primo actu, sicut consumitur ex dispositione hominis, secundum Tiraq. in l. boves §. hoc sermone ff. de verbor. sig. in 9. limitatione per totam.

Caput Decimumquartum.

- 1 Non potest pecunia publici horrei in alios usus converti, Annas assignat rationes & movet questionem quotidianam.

Ibi. ninguno pueda tomar de aqui adelante el dicho dinero, ni parte alguna del, aunque pague los redidos. Lex nostra, in iis verbis fundatur duabus rationibus. Prima, quia non debet in alios usus commutari pecunia publica, quoniam in eis ad quos destinatur: haec autem pecunia ad census redemptionem destinatur, ergo ad hoc & non ad aliud debet applicari. Secunda ratio est, ne deur fraudibus occasio, si aliud permitteretur. Tertia vera est, & verior, & quae ex text. nostro desumitur, scilicet, quod semper bona civitatis, vel annonae huic censui obligata semper remanent, sub hac obligatione interim, quod census non redimitur, & sic ab eis peti potest census, & post debet ab illo qui numerus cepit peti, & damna, & expensa, exinde sequuntur annonae: ideo lex nostra haec fieri prohibuit, non vero ex hoc quod esset illicitus talis contractus, sed potius licitus: nam si ego habens censum impostum super re mea volens verè illum redimere, accessit Petrus, & dixit, Praebe mihi hos nummos, & ego redimam censum & interrim solvam redditus decurrentes, licite fieri potest, ne remaneat in damno dominus horum nummorum, ex dictis per Sylvest. in sum. verb. usura. 1. num. 22. & 23. & per Magist. Lopez in suo instructo. consilien. 1. par. c. 213. pag. 523. col. 2. in 4. conclus. Nam si iudicemus in hoc casu adesse damnum emergens, prout adest, in eo concurrunt requisiti illud justificancia, de quibus dixi in l. 1. tit. 6. libr. 8. infra num. 19. cum seqq. sive dicere quis velit esse lucrum cessans, etiam hic concurrunt ejus requisiti, de quibus dixi in ead. l. 1. numero 26. cum seqq. & refert Aragon. de just. & iur. q. 86. art. 2. pag. 517. ver. his ergo justificatur hic contractus, ut licitus sit: dum tamen verè & H h ij reslitter

realiter & non sicut habeatur pecunia illa pro redemptione illius census, & eius redemptio cessavit: quia amicus ille petiit sibi dari, & quod indemnem servavit censuram a principali sorte & censibus decurtatis, & ex dictis per Vegam in Sylo. cas. conf. lib. 1. casus 8. & per Rebut. in rep. l. uni. C. de sent. qua. pro eo. quod interest. num. 2. f. & in gl. par. dupli. num. 29. & Rolan. valle. conf. 35. inno. 11. cum 4. segg. vol. 1. promissioque indemnitas ad sortem & usuras tenetur ut per Dec. conf. 552. num. 7. & ad omne interesse & lucrum, secundum Alexandr. conf. 132. vol. 4. & conf. 199. inno. 7. & dicta per mo. 144. 1. num. 24. tit. 6. lib. 8. infra.

Caput Decimum quintum.

Para contra transgressores huius legis interpretatur & consilium plura sunt.

Ibi, que todas las personas pecuniarias. Intelligit de expressis in capitulis huius pragmatice: nam in capitulis, ubi pena non est imposita, si neque per aliam juris dispositionem reperitur expressa & imposita, erit pena arbitraria, contraveniens puniendus: quia ubi jus non definit penam, remanet in arbitrio iudicis, & cum arbitraria est pena, si pecuniaria imponitur, dimidia ejus pars debet fisco applicari, ut diximus in l. 2. num. 2. 3. & 4. tit. 26. lib. 8. infra. Et alia dimidia para castro de justicia, & obras pias. Solet applicari secundum, quod iudici videbitur, & hac dico ne intelligat lector legislatorem in hoc capitulo velle, ut pena arbitraria iudex, sibi partem ferat, vel dividat, secundum quod in hoc capitulo distribui jubentur pena in presenti expressi pragmatice.

Caput Decimum sextum.

Judices tenentur legem istam in executionem mandare, sub pena ibi imposita.

Constitutiones, seu statuta civitatis, vel populi, an sint ante confirmationem consilii Regis servanda, bene interpretatur.

Ibi, que las justicias tengan cuenta que esta nuestra ley sea cumplida, & executada. Sic etiam per l. 2. C. de cond. in pub. hor. injungitur iudicibus, ut curam habeant annonae publicae, & ejus domorum, & faciunt verba legis C. ne sanctum Bay. revertetur ibi, quae omnia ista custodiri decernimus, ut nulli iudicum liceat relatum ad se crimem innoti, aut nulli correctioni mandari, nisi ipsi idem pati velit: quod alii dissimulando concesserit, & is tota ista lex & pragmatice remanet satis commentata, ac declarata. Solum habens notare pro complemento ad cap. fin. dum dicit, quod ordinationibus, si quas populi habent contrarias hanc legi & pragmatice, non debent eis uti, nisi prius videantur in consilio, & hoc tam in depositis factis a civitatibus & populis, quam in

in relictis a particularibus personis, ut in Castillo in sua Policia. lib. totio cap. 21. 27. num. 2. aliquid vellet annonas a particularibus personis relictas: nam idem, quod in aliis civitatibus lege nostra attenda esse credo, cum nemo possit facere quin leges in suo testamento locum habeant. l. nemo de legi. prim. & quia lex nostra in hoc cap. generaliter loquitur, neque restringitur per prociuum ejus, cum ejus ratio generalis non debeat restringi ad deposita civitatum tantum, sed omnia deposita quae frumenti pro communi & publica utilitate relinquuntur per particulares personas comprehendit lex nostra. Item erit hic unus casus specialis in quo ordinationes ac statuta popolorum etiam concurrentia bonum eorum commune absque Regia confirmatione non sunt exequenda, quae quidem specialitas regulam videtur constituere in contrarium, in confirmationem meam, & de iure nostro maxime Regio verioris conditionis regulariter similia statutorum observationem non requirit confirmationem Regiam, sed quia auctoritate Regia & additorem ejus aliquantulum praesudicari videbatur, secundum aliorum iudicium (non vero secundum meum) quia eorum sententia spectabatur declaratoria, an essent iusta, vel non talia statuta, ut sic observari juberentur, si minus tolerentur, Regia provisio solet dari ut interim quod non confirmatur, non observetur.

IN LEGEM VIGESIMAM PRIMAM.

Civitates, villa & populi non sunt spoliantes vicis, terminis & locis nisi praevia citatione, aliter enim restituendi sunt.

SUMMARIUM.

- 1 Civitates, villa & populi habent fundatam suam intentionem intra terminos sui districtus.
- 2 Occupans terras publicas iniuste censetur occupasse.
- 3 Civitates an possint compromittere super terminis suis sine Regis licentia.

Ibi, estando en posesion de los no sean despojados, habent etiam civitates, villa & populi fundatam suam intentionem intra terminos sui districtus, postquam termini sunt divisi, ut inquit Avend. cap. 4. par. num. 3. in prim. lib. 1. & sic alius possidens terras has praesumitur eas occupasse iniuste & de facto, & nisi ostendat titulum, cogitur ad restitutionem possessionis, qua quidem detentor ipse civitatem vel villam spoliativae, secundum Avend. ubi supra. numero 10. ubi inquit quod in hoc casu, si de spolio cum violenta constiterit, non loquitur lex de Toledo 3. titulo 7. infra ista lib. neque auditur volens docere de titulo, sed ante omnia restituere debet, secundum tex. in presenti, cum in finalibus verbis dicit, sean restitidos sin alargamiento.

10 de audiencia y jaysa, nisi notorie constaret in continenti de titulo spoliantis, procedendum quod dixi in l. 2. gl. pen. tit. 13. lib. 4. supra, & de iis etiam aliqua dixi l. 1. tit. de las prescripciones, eodem lib. 4. dum de iis terminis civitatum differimus aliqua, sed an fas per iis terminis possit compromittere per civitate

tes & villas sine licentia Regis, vide hunc magnam, in l. 24. tit. 4. p. 3. ubi, sin que sean limitados y oydos, nullus enim etiam detentor debet se sui privati, nisi prius avertat, ex tex. & ibi Doct. in cap. licet Episcopus de praeb. in 6. & alibi dixi.

TITULUS SEXTUS.

Del repartimiento que pueden hazer los pueblos, y de la quiebra que se ha de hazera los lugares despoblados.

SUPERIORE titulo dictum est de propriis civitatum, villarum & popolorum, & quia in defectum eorum propriorum sive aliquando collecta communis pro subveniendis necessitatibus communibus & publicis, nunc consequenter subsequitur titulus noster ponens formam & modum circa haec observandum.

IN LEGEM PRIMAM.

Concilia ad quam usque summam in defectum propriorum possunt dividere ad subveniendas necessitates communes & publicas sine pena, & quam penam incurrunt contra facientes absque Regia licentia.

SUMMARIUM.

- 1 Civitates imponere collectas non potest quia est de regalibus, nisi pro suis necessitatibus ut num. 2. ubi quid sit hodie. num. 4. ampl. & num. 6.
- 2 Usque ad tres mille morapetinos potest sine Regia licentia imponi collecta etiam per viam ad regalia in pane vel vino aut vinulibus ad limitationem l. 16. tit. 18. lib. 9. infra prohibentem imponi istam.
- 3 Collecta iam acquisita bene potest prescribi.
- 4 Licentia praesumpta non sufficit ubi expressa requiritur.
- 5 Limitatur legis nostre conclusio quod ultra tres mille morapetinos non potest imponi collecta sine licentia Regis aliquibus modis.
- 6 In Francia idem quod in nostra lege est statutum.

1 bene poterat imponere collectam, ut notat Bart. in l. 1. C. de superinducto, & in l. 1. C. de mul. & in quo loco lib. 10. & concludit Alex. multa allegans in l. si non abulit. ff. de re jud. & hoc de jure communi esse indubitatum allerebat Cassan. in conf. Burg. rubric. 1. §. 4. in glof. & sens. num. 47. & Afflictis, & Grammaticus, relati per Avend. cap. 14. par. n. 2. in §. lib. 2. ubi ampliabant etiam pro necessitate vicorum, & aliorum, qui sunt intra provinciam; Ego tamen etiam de jure communi id non ita indubitatum video, sicut allert Cassan. & sequaces ubi supra: nam Sicut. in c. pervenit, de immu. Eccles. col. 7. tenebat, quod civitas etiam pro utilitate publica non poterat imponere collectas, ex l. un. c. de superinducto lib. 10. & ibi Bar. Alex. & Jacob. Rebut. sed pro necessitate civitatis bene possit, & idem in provincia tenebat Bart. Imol. & Rebut. in ca. 6. in C. de superinducto lib. 10. & in l. un. C. de mul. & in quo loco, & in l. Placet, de excus. max. lib. 19. idem Ang. Bar. Bald. & Modera. l. 4. §. affer. ff. de re jud. & ibi Jo. de Imol. & Bald. in l. etiam. C. de exec. rei jud. & glof. & Bar. in l. 1. §. quod si nemo ff. quod cuiusque nra. nom. & per eundem Bar. in cons. punctis questionis talis est, quidam nomine, & facit quod notat Innocen. in c. gravem de sent. excom. per Ang. in Authen. qui man. ff. sui. §. si quis igitur in 2. & in praesent. actor, Bal. in l. civitas ff. si cer. per. propter quod Jacob. Rebut. in d. l. un. C. de superinducto, formans questionem in consiliis, rem distinctione concordare volebat, scilicet, quod aut consules volunt facere collectam propter necessitatem, sine qua non possunt perire, re suam administrationem, ut puta propter